

D ů v o d y:

Dne 22. června 1928 opověděl obžalovaný hned po prohlášení rozsudku zmateční stížnost a žádal za opis rozsudku. K hlavnímu přelíčení byl obžalovanému na jeho žádost soudem první stolice ustanoven ex offo obhájce chudých. Ten se po prohlášení rozsudku nevyjádřil. Dne 5. července 1928 byl opis rozsudku doručen ex offo obhájci, který v zákonné lhůtě opravný prostředek neprovedl. Na to byla obžalovaným opovězená zmateční stížnost usnesením ze dne 25. července 1928 odmítnuta, poněvadž nebyla v zákonné lhůtě provedena a ani při opovědi nebyly zmateční důvody uvedeny. Tímto usnesením se obžalovaný cítí právem stíženým. Tvrzení usnesení, že lhůta k provedení zmateční stížnosti marně uplynula, je bezdůvodné, neboť lhůta ta podle doslovu § 285 tr. ř. — bylo-li žádáno za opis rozsudku — počíná teprve od doručení rozsudku. V souzeném případě však obžalovanému dosud opis rozsudku doručen nebyl. Doručení rozsudku ex offo obhájci nemůže v souzeném případě nahraditi doručení rozsudku obžalovanému samému, neboť ten byl ustanoven obhájcem jen pro hlavní přelíčení, a že by měl snad též býti ex offo obhájcem pro řízení o opravných prostředcích, mu soudem sděleno nebylo. Tichý předpoklad soudu, že má býti obhájcem obžalovaného i pro řízení o opravných prostředcích nestačí, by bylo lze míti za to, že opis rozsudku, za který obžalovaný sám výslovně žádal, byl s účinností pro obžalovaného doručen ex offo obhájci, který ho zastupoval při hlavním přelíčení. Poněvadž tedy zákonná lhůta ku provedení ohlášené zmateční stížnosti pro obžalovaného dosud plynouti nezačala, je zřejmé, že napadené usnesení je pochybeným; bylo proto stížnosti proti němu včas vznesené vyhověti.

Čís. 3332.

Starostu obce nelze pokládati za vrchnost (§ 187 tr. zák.) vždy a za všech okolností; není jí, pokud mocí svého úřadu spravuje obecní jmění a v této vlastnosti se dozví o trestném činu.

Pachatel, by se stal beztrestným podle § 187 tr. zák., nemusí hraditi více než škodu vzešlou právě a přímo z jeho trestného činu.

Náklady revise nemusí po případě nahraditi.

(Rozh. ze dne 24. listopadu 1928, Zm I 550/28.)

N e j v y š š í s o u d jako soud zrušovací vyhověl v neveřejném zasedání zmatečným stížnostem obžalovaných do rozsudku krajského soudu v České Lípě ze dne 31. května 1928, pokud jím byli stěžovatelé uznáni vinnými zločinem zpronevěry podle §§ 181 a 182 tr. zák., zrušil napadený rozsudek jako zmatečný a věc vrátil soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Zmatečným stížnostem obžalovaných nelze upříti oprávnění již potud, pokud, dovolávající se důvodů zmatečnosti čís. 5 a 9 b) § 281 tr. ř., vytýkají vadnost rozsudkovému výroku ve příčině trestnost vylučujícího důvodu účinné lítosti podle § 187 pokud se týče § 188 tr. zák. Napadený rozsudek vylučuje beztrestnost v tomto směru, poněvadž a) starostu obce, jehož jest pokládati za vrchnost ve smyslu § 187 tr. zák., uvědomili o schodku 53.500 Kč přehlížitelé obecních účtů a starosta tedy zvěděl o trestném činu obžalovaných dříve, než škodu nahradili; b) škoda nebyla ve smyslu dohody se starostou nahrazena včas dne 29. listopadu 1926, nýbrž, pokud jde o 3.500 Kč, teprve dne 30. listopadu 1926; c) útraty revise (v celku 5.035 Kč) připadající na zpronevěru 53.500 Kč obžalovaní nenahradili. Výrok ten je ve všech směrech pochybený: K a) Lze připustiti, že starosta obce jest orgánem veřejné správy, povolaným k tomu, by s hlediska zachování veřejného řádu dbal o bezpečnost majetku kromě jiného i stiháním majetkových deliktů. Zásada ta byla již vyslovena v rozhodnutí Nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího čís. 2493 sb. n. s.; zároveň bylo však v tomto rozhodnutí poukázáno k tomu, že starostu nelze za všech okolností a vždy pokládati za vrchnost podle § 187 tr. zák. a, že podle předpisů zemského zákona pro Čechy ze dne 16. dubna 1864, čís. 7 s ohledem na různost funkcí v jeho osobě soustředěných, jež z části nemají s péčí o bezpečnost a se stiháním deliktů nic společného, není vůbec vrchností, tím méně vrchností ve smyslu naznačeném v oněch případech, kde mocí svého úřadu spravuje obecní jmění a dozví se v této vlastnosti o trestném činu. Tento důležitý rozdíl si neuvědomil nalézací soud, vysloviv názor, že se starosta již proto, že ho revisoři v jeho úřední místnosti zpravili o schodku 53.500 Kč a o činu obžalovaných, dozvěděl o trestném činu jako vrchnost ve smyslu § 187 tr. zák. Soud tu neměl pominouti důležitou oběma stížnostmi uplatňovanou okolnost, že revisoři, jak starosta František H. sám udává, zpravili ho sice dne 26. listopadu 1926 o schodku, že však zároveň mu radili, by upustil od okamžitých opatření a především usiloval o to, by obžalovaní nahradili nedostávající se částku. Že se při tomto jednání též zmínili o tom, že tu jde o schodek způsobený trestným činem obžalovaných, z této výpovědi vůbec nevysvítá. Postup přehlížitelů mohl by naopak poukazovati k tomu, že se zakročení starosty vůbec nedovolávali za účelem chránění veřejného řádu a stihání trestného činu, nýbrž že se na něho obrátili jako na osobu pověřenou spravováním obecního majetku, a chtěli svým sdělením pouze dosáhnouti, by obec byla uchráněna před majetkovou škodou. Tuto důležitou skutečnost nesměl nalézací soud pominouti při správném zjišťování předpokladů § 187 tr. zák., a neuvažoval o ní zjevně proto, že vychází z mylného právního názoru, že starosta je za všech okolností vrchností podle § 187 tr. zák.

K b) Vadným jest i výrok soudu, pokud vylučuje beztrestnost, poněvadž zpronevěřená část nebyla ve smyslu dohody zapravena celá dne 29. listopadu 1926, nýbrž zbytek 3.500 Kč teprve dne 30. listopadu 1926.

Otázku účinné lítosti posuzuje rozsudek s hlediska § 188 b) tr. zák. a odpírá stěžovatelům tuto výhodu zákona, poněvadž nedali náhradu poškozenému včas. Nehledíc k tomu, že tento výrok je neúplný, poněvadž soud při tom neuvažoval o obsahu potvrzení ze dne 8. ledna 1927, podle něhož starosta prohlašuje obžalovaným, že jimi uznaná škoda byla ve lhůtě starostenským úřadem jím udělená řádně nahrazena, což by mohlo poukazovati k tomu, že starosta na ono nepatrné překročení původně stanovené lhůty o jeden den a to o poměrně nepatrném zbytku 3.500 Kč nekladl vůbec váhu a, že dodatečným přijetím oné částky prodloužil mlčky původně stanovenou lhůtu o 24 hodin, nelze též přehlédnouti, že, ať již lhůta byla dodržena nebo ne, musela vždy i s hlediska § 187 tr. zák. býti zkoumána, poněvadž obsah trestního oznámení poukazuje k tomu, že obžalovaní nahradili celou škodu dávno před tím, než se četnictvo jako vrchnost ve smyslu zákona v úvahu přicházející dovědělo o provinění.

K c) Soud nepřiznává beztrestnost podle § 187 tr. zák. stěžovatelům také proto, že nenahradili poměrnou částku revisních nákladů, připadající na zpronevěřený peníz. Lze připustiti, že v rozhodnutí č. 2024 sb. n. s. byly uvedeny též náklady revise mezi položkami, které mají býti pachatelem z důvodu náhrady škody zapraveny. Leč rozhodnutí to nelze generalisovati tak, že vždy útraty případné revise musí býti pachatelem hrazeny, by se stal beztrestným podle § 187 tr. zák. Jest ovšem správné, že pachatel musí nahraditi celou z jeho jednání vzešlou škodu, nelze však též přehlédnouti, že nemusí hraditi více než škodu vzešlou právě a přímo jeho trestným činem. Toto stanovisko zastává i ono rozhodnutí zrušovacího soudu, zdůrazňujíc, že útraty revise jsou pachateli k tíži, poněvadž byly způsobeny jeho protiprávním jednáním. V souzeném případě bylo si však — což stížnost obžalovaného Jindřicha H-a zdůrazňuje — uvědomiti, že tu nešlo o revisi nařízenou za účelem zjištění schodku trestným jednáním obžalovaných způsobeného ani výše tohoto schodku, nýbrž o pravidelnou revisi obecního hospodářství podle § 18 zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 329 sb. z. a n. Celý průběh revise poukazuje k tomu, že jí mělo býti jen hospodářství obecní zkoumáno a kýmkoli způsobené případné nepravidelnosti a nedostatky měly býti odstraněny a vysvětleny, že však nesloužila k zjištění konkrétního trestného činu v užším smyslu. I s těchto hledisek musela býti věc nalézacím soudem při správném výkladu zákona zkoumána. Ježto vše to se nestalo, bylo vyhověti zmatečným stížnostem a za předpokladů § 5 novely k trestnímu řádu zrušiti napadený rozsudek v odsuzující části a vrátiti věc soudu první stolice, by ji znovu projednal a rozhodl. Poněvadž pro zrušení rozsudku musí býti věc v celém rozsahu znovu nalézacím soudem projednána a rozhodnuta, není třeba obírat se obsírněji námitkami stížnosti, směřujícími proti výroku o objektivní i subjektivní stránce zločinu zpronevěry. Zajisté však budou tyto vývody prvního soudu pobídkou, by při úpravě rozsudku přihlédl náležitě i ke stanovisku obhajoby v oněch vývodech.